

kimchi & cappuccino

SALLY DE KUNST

In december vond in Seoul, Zuid-Korea, de eerste editie van *Monsoon* plaats. Sally De Kunst, die het Europees-Aziatische uitwisselingsproject samen met Arco Renz organiseert, doet verslag.

In zijn essay *De idee Europa* definieert George Steiner Europa aan de hand van vijf axioma's. Een daarvan betreft koffiehuisen. Europa wordt gevormd door cafés, meent hij. Die variëren van Pessoa's favoriete koffiehuis in Lisbon tot de cafés in het Milaan van Stendhal, het Venetië van Casanova, of het Parijs van Baudelaire. Er zijn echter geen oude of bepalende koffiehuisen in Moskou, noch in Engeland of Noord-Amerika. Geen pubs, bars of tearooms, maar koffiehuisen zijn dus onlosmakelijk verbonden met de cartografie van Europa, aldus Steiners nostalgische, elitaire vertoog. "Tekende de koffiehuiskaart en je hebt een van de wezenskenmerken van de "idee Europa"."

De koffiehuiscultuur als een metafoor voor het engemaakte Europa. Het is maar hoe je het bekijkt... Ik herinner me levendig de vertwijfeling op het gezicht van mijn Duitse vriend toen hij in Brussel in de plaats van een laagje geschuimde melk een smeuijge toef slagroom op zijn cappuccino gepresenteerd kreeg. Reis rond langs de koffiehuisen van Berlijn, Amsterdam, Madrid, Parijs, Rome of Brussel. Los van de discussie of het al dan niet allemaal plaatsen van politieke of artistieke herkenning zijn, kunnen we ons afvragen: is een latte macchiato werkelijk hetzelfde als een Milchkafee? Volstaat het een lait russe te bestellen om de perfecte café au lait te krijgen? Koffie consumeren in verschillende steden van het engemaakte Europa kan soms voor

mini-cultuurschokken zorgen. Koffie drinken als metafoor voor kleine interculturele verschillen. Zelfs binnen Steiners axioma. Gelukkig maar.

Wat gebeurt er echter als een doorgewinterde cappuccino-met-slagroom-kenner naar Zuid-Korea trekt voor een uitwisselingsproject tussen Europese en Aziatische kunstenaars, en daar geconfronteerd wordt met een cultuur van opgewarmde blikjes 'latte' die men over de toonbank van de rond-de-klok winkelketen *Buy the way* verkoopt?

Toen choreograaf Arco Renz me eind 2005 benaderde met zijn idee om een uitwisselingsproject voor Europese en

